

702 300

ЎЗБЕКISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT TO'QIMACHILIK VA YENGIL SANOAT INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

(OTM Rektori)

"28" 2025-yil

"BIZNESNI BAHOLASH"
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400 000	–Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410 000	–Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishi:	60410900	–Biznesni boshqarish

Fan/modul kodi BIZBAH1605		Semestr 6	ECTS-kreditlar 5	
Fan/modul turi majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Biznesni baholash	60	90	150
2.	<p>I.Fanning mazmuni:</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarga, biznesni baholash, uning mohiyati va maqsadi to'g'risida ma'lumot berish; talabalarda biznesni baholash usullari yordamida natijalarni hisoblash va muvofiqlashtirish ahamiyatini tushuntirish; ko'chmas mulkning qiymati, nomoddiy aktivlar (litsenziyalar, tovar belgilari, texnik hujjatlar), qimmatli qog'ozlarning narxi, tovarlar narxi, uskunalar va mashinalarning narxi to'g'risida ma'lumot berish; biznesni baholash usullari to'g'risida ko'nikmalar hosil qilish; korxonalar moliyaviy barqarorligini aniqlashdan iborat.</p> <p>Fanni vazifasi – kompaniyaning faoliyati, samaradorligi, taxminiy daromadlari, bozor va raqobatdosh muhitni tahlil qilishda ular faoliyatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan muammolarni bartaraf etish uchun ijodiy yechimlarni topish va strategiyalarni ishlab chiqish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari):</p> <p>II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi</p> <p>1-mavzu. "Biznesni baholash" fanining predmeti va vazifalari Baholash faoliyatining sub'ekti va ob'ektlari. Biznesni baholash tamoyillari. Baholash faoliyatini tartibga solishda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar. Pul oqimlarini davriy baholashda foydalaniladigan funksiyalar.</p> <p>2-mavzu. Baholash faoliyatini tartibga solishda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar. Baholash faoliyatining sub'ekti va ob'ektlari. Biznesni baholash tamoyillari. Baholash faoliyatini tartibga solishda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar. Pul oqimlarini davriy baholashda foydalaniladigan funksiyalar.</p> <p>3-mavzu. Baholash faoliyatini tartibga solish Majburiy baholashni o'tkazish xosatlari. Baholash faoliyatiniing davlat tomonidan tartibga solinishi. Ob'ektini baholash xaqida shartnoma tuzilishi. Baholash shartnomasi shartlari.</p>			

4-mavzu. Biznes-jarayonlarni boshqarish va transformatsiyalashda qo'llaniladigan strategik, jarayon va AT modellarining ro'li, ahamiyati va tuzilishini tushunish.

Biznes-jarayonlarni boshqarish, Biznes jarayonlarda AT modellar, Biznes jarayonlarni boshqarishda strategik jarayonlarni qo'llash

5-mavzu. "Diskontlash" funktsiyasi.

Pul oqimlari. "Murakkab foiz" funktsiyasi. Murakkab foizlar operatsiyalari. "Diskontlash" funktsiyasi.

6-mavzu. Korxonani baholashda daromadli yondashuv usuli

Buxgalteriya xisobotini normalashtirish (me'yorga solish). Moliyaviy xujjatlarni vertikal va gorizontal tahlili. Pul oqimini prognozlash. Diskontlash stavkasi

7-mavzu. Iqtisodiy foyda kontseptsiyasiga asoslangan baholash va korxonaga qiymatini boshqarish usullari

Qiymatni boshqarish kontseptsiyasi. Qiymat ko'rsatkichlari va faktorlari. Iqtisodiy qo'shilgan qiymat (EVA-Economic Value Added). Iqtisodiy qo'shilgan qiymat qo'llanilishi va mohiyati.

8-mavzu. Biznesni baholashning qiyosiy yondashuv usuli

Qiyosiy yondashuvning mazmuni. O'xshash korxonalar tanlovining kriteriyalari. Muhim narx multiplikatorlari va ularning xususiyatlari. Qiyosiy yondashuvining umumiy tavsifnomasi.

9-mavzu. Muammoni tahlil qilish, qaror qabul qilish va muammoni hal qilish ko'nikmalarini namoyish etish.

Biznes faoliyatini baholashda muammolarni tahlil qilish hamda qaror qabul qilish. Muammolarni xal qilish ko'nikmalari.

10-mavzu. Biznesni baholashning xarajatli yondashuv usuli

Sof aktivlar uslubi. Ishlab chiqarish materiallar zaxirasini baholash usullari. Ishlab chiqaruvchi kuchmas mulk bahosi. Asbob va uskunalar bahosi. Nomoddiy aktivlar bahosi. Moliyaviy qo'yilmalar bahosi

11-mavzu. Moliyaviy qo'yilmalar bahosi

Sof aktivlar uslubi. Ishlab chiqarish materiallar zaxirasini baholash usullari. Ishlab chiqaruvchi kuchmas mulk bahosi. Asbob va uskunalar bahosi. Nomoddiy aktivlar bahosi. Moliyaviy qo'yilmalar bahosi

12-mavzu. Aksiyalarning nazoratdagi va nazoratdan tashqari paketlar qiymatini baholash

Nazoratli va nazoratsiz (minoritar) qimmatli qog'ozlar paketi xaqida tushuncha. Nazoratli paketlarning qiymatini baholash.

13-mavzu. Investitsion loyihalarni baholash

Baholashning oddiy usullari. Murakkablashgan usullar. Loyihaning qoplanish davri (muddati). Daromadlarning sof joriy qiymati.

14-mavzu. Daromadlarning sof joriy qiymati.

Baholashning oddiy usullari. Murakkablashgan usullar. Loyihaning qoplanish davri (muddati). Daromadlarning sof joriy qiymati.

15-mavzu. Jarayonga yo'naltirilgan biznesni tahlil qilish va o'zgartirish tamoyillarini tushunish.

Biznesni baholashda jarayonga yo'naltirilgan biznesni tahlil qilish. Biznesni o'zgartirish tamoyillari va uning ahamiyati.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Biznesni baholash" fanining predmeti va vazifalari
2. Baholash faoliyatini tartibga solishda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar.
3. Baholash faoliyatini tartibga solish
4. Biznes-jarayonlarni boshqarish va transformatsiyalashda qo'llaniladigan strategik, jarayon va AT modellarining ro'li, ahamiyati va tuzilishini tushunish.
5. "Diskontlash" funktsiyasi.
6. Korxonani baholashda daromadli yondashuv usuli
7. Iqtisodiy foyda kontseptsiyasiga asoslangan baholash va korxonaga qiymatini boshqarish usullari
8. Biznesni baholashning qiyosiy yondashuv usuli
9. Muammoni tahlil qilish, qaror qabul qilish va muammoni hal qilish ko'nikmalarini namoyish etish.
10. Biznesni baholashni
11. Moliyaviy qo'yilmalar bahosi
12. Aksiyalarning nazoratdagi va nazoratdan tashqari paketlar qiymatini baholash
13. Investitsion loyihalarni baholash
14. Daromadlarning sof joriy qiymati.
15. Jarayonga yo'naltirilgan biznesni tahlil qilish va o'zgartirish tamoyillarini tushunish.

Amaliy mashg'ulotlar multimediyaga qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Laboratoriya mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Laboratoriya mashg'ulotlari o'quv rejada rejalashtirilmagan

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. O'zbekiston Respublikasida biznesni baxolash faoliyati tizimining o'ziga xos xususiyatlari.
 2. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sub'ektlarini baxolashning o'ziga xos xususiyatlari.
 3. Biznesni baxolash jarayonlariga ta'sir etuvchi omillar.
 4. O'zbekiston Respublikasida baxolash faoliyatini boshqaruvchi va tartibga soluvchi organlar.
 5. Qurilish korxonalarini baxolashda qo'llaniladigan usullar.
 6. Ko'chmas mulkni baxolash usullari va xususiyati.
 7. Analog (o'xshash) kompaniyalar uslubi
 8. Nazoratsiz paketlar baxosini aniqlashning asosiy yondashuvlari.
 9. Pul oqimlarini davriy baxolash.
 10. Korxonani baxolashda daromadli yondashuv usuli.
 11. Iqtisodiy foyda kontseptsiyasiga asoslangan baxolash va korxonani qiymatini boshqarish usullari.
 12. Biznesni baxolashning qiyosiy yondashuv usuli.
 13. Biznesni baxolashning xarajatli yondashuv usuli.
 14. Aktsiyalarning nazoratdagi va nazoratdan tashqari paketlar qiymatini baxolash.
 15. Investitsion loyihalarni baxolash.
 16. Qimmatli qog'ozlar qiymatini baxolash.
 17. Risklarni baholash tushunchasi va ahamiyati.
 18. Korxonaning moliyaviy barqarorligi koeffitsiyentlari.
- Mustaqil o'lashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan mustaqil ishlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

VI. Kurs ish(loyiha)i bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Kurs ish(loyiha)i O'quv rejada rejalashtirilmagan

3. VII. Ta'lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalari

Talaba bilishi kerak:

- biznesning yoki ularning ulushini hisoblash tartibi, biznesni baholash yordamida har qanday menejer o'z korxonasining rivojlanish ketma-ketligining to'g'ri qarorini qabul qilishi mumkin ekanligini **haqida tasavvurga ega bo'lishi;**
- foyda olish huquqini baholash, kompaniyaning faoliyati, samaradorligi, taxminiy daromadlari, bozor va raqobatdosh muhitni tahlil qilishda ular

	<p>faoliyatiga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan muammolarni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> - talabalarning shaxsiy fikrlash qobiliyatini oshirish, korxonalar rentabelligini baholash va tahlil qilish jarayonlarini o'rganish usullari kabi <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak</i>; - biznesning narxini baholashda turli xil tashkilotlar uchun ko'plab omillar hisobga olinishi, turli xil ko'rsatkichlarni baholash, hamda sanoat korxonasi uchun mulk kompleksi qiymati baholanishi va xizmat ko'rsatish sohasi yoki savdo sohasi bilan shug'ullanadigan kompaniyalar uchun ularning daromadlarini baholash <i>malakasiga ega bo'lishi kerak</i>.
4.	<p>VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfoal keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • vedio materiyallar tayyorlash; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	<p>IX. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va amaliy tushunchalarini to'liq o'zlashtirish, fan yuzasidan mustaqil fikrlay olish, mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayorlash va uni taqdimot qilish, nazorat turlari bo'yicha berilgan topshiriqlarni o'z vaqtida topshirish.</p>
6.	<p>Asosiy adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tursunov.B.O., Sh.T. Ergasheva. Biznes qiymatini baholash. O'quv qo'llanma. -T.: 2021. -280 b. (Ushbu kitob universitet ARMda elektron variantda mavjud). 2. Djalalova LA, Tursunov R.T. Biznesni baholash. Darslik. -T.: Iqtisodiyot, 2011. -216 b. (Ushbu kitob universitet ARMda elektron variantda mavjud). 3. Абдурахманов И.Ю. Оценка недвижимости: введение в практику оценки стоимости зданий и сооружений. - Т.: NORMA, 2011. - 448 с. (Ushbu kitob universitet ARMda elektron variantda mavjud). <p>Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan "2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida". www.lex.uz. 2. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent, "O'zbekiston", 2017 yil, 488 bet.

	<p>3. Козырь Ю.В. Стоимость компаний: Оценка и управленческие решения. - М.: «Альфа-Пресс», 2009. - 376 с. (Ushbu kitob universitet ARMda elektron variantda mavjud).</p> <p>4. Оценочная деятельность. Оценка стоимости имущества. Кн.: учеб.пособ. Ванданимаева О.М. и др. М.: Маркет ДС, 2009. - 728 с. (Ushbu kitob universitet ARMda elektron variantda mavjud).</p> <p>5. Оценка бизнеса. Учебник. Под редакции Грязновой А.Г., Федотовой М.А. — М.: Финансы и статистика, 2006. - 736 с. (Ushbu kitob universitet ARMda elektron variantda mavjud).</p> <p>6. Business Analysis Techniques: 99 Essential Tools for Success – James Cadle, BCS, The Chartered Institute for IT; 2nd edition, 978-1780172736, 2014.</p> <p>7.A Guide to the Business Analysis Body of Knowledge – IIBA, 978-1927584026, 2015.</p> <p>8. Business Information Systems - Graham Curtis and David Cobham, 6th Edition, Prentice Hall, 2008.</p> <p>Axborot manbalari:</p> <p>1. www.gov.uz – Government portal of the Republic of Uzbekistan.</p> <p>2. www.lex.uz – National database of legislative acts of the Republic of Uzbekistan.</p> <p>3. www.stat.uz (O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi)</p> <p>4. www.manchester.ac.uk/study/undergraduate/courses</p>
7.	<p>Fanning o‘quv dasturi Toshkent to‘qimachilik va yengil sanoat institut Kengashining 2025-yil “<u>27</u>” <u>08</u>” dagi “<u>1</u>”-sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan.</p>
8.	<p>Fan/modul uchun mas’ullar:</p> <p>S.N.Yuldashev - TTYSI “Iqtisodiyot va menejment” kafedrası dotsenti, iqtisod fanlari nomzodi.</p> <p>Z.E. Tuxtayev - TTYSI “Iqtisodiyot va menejment” kafedrası assistenti</p>
9.	<p>Taqrizchilar:</p> <p>B.A. Davlyatov - TTYSI “Buxgalteriya hisobi va marketing” kafedrası mudiri, PhD</p> <p>R.A. Isaev - TTYSI “Iqtisodiyot va menejment” kafedrası professori, DSc</p>

Mazkur o'quv dasturi dunyoning e'tirof etilgan xalqaro QS va THE reytinglarida nufuzli TOP-300 talikka kirgan quyidagi oliy ta'lim tashkilotlarining ta'lim dasturlari asosida ishlab chiqilgan.

№	OTMnomi	QS	THE	Havolalar	Sillabusdagi mavzu nomi	Chet el universiteti Sillabuslaridagi mavzular
1	The University of Manchester	34	53	www.manchester.ac.uk/study/undergraduate/courses/2025/07808/bsc-accounting/course-details/ECON10221#course-unit-details	4-mavzu rejasida ishlatilgan mavzular	Understand the role, importance and structure of strategic, process and IS models used in business process management and transformation.
2	The University of Manchester	32	53	www.manchester.ac.uk/study/undergraduate/courses/2025/07808/bsc-accounting/course-details/ECON10221#course-unit-details	9-mavzu rejasida ishlatilgan mavzular	Demonstrate problem analysis, decision making and problem-solving skills.
3	The University of Manchester	32	53	www.manchester.ac.uk/study/undergraduate/courses/2025/07808/bsc-accounting/course-details/ECON10221#course-unit-details	15-mavzu rejasida ishlatilgan mavzular	Understand the principles of process-oriented business analysis and transformation